

УДК 34.01

Лазарєв В. В.

доцент кафедри загальноправових
дисциплін факультету № 6 Харківського
національного університету внутрішніх справ, канд.
юрид. наук

ВИДИ ПРОЦЕДУРИ ЩОДО ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ

Формування демократичної, правової держави, в якій люди-на визнається найвищою соціальною цінністю, передбачає формування нових поглядів на взаємовідносини особи, суспільства і держави. У даному контексті першочергового значення набуває удосконалення конституційно-правового інституту громадянства, що є визначальним серед засад правового статусу особи у будь-якій державі. Адже правова держава – це передусім держава, обмежена правом, обмежена не тільки чітким розмежуванням функцій і повноважень органів державної влади та їх посадових осіб, але й раціональними, прозорими й доступними процедурами їх реалізації, що унеможливають свавілля і корупцію при прийнятті державно-владних рішень, гарантують оперативне й дієве вирішення суспільно значущих питань, надійних захист прав і свобод громадян. Конституційно-правовий інститут громадянства України перебуває на стадії формування і з об'єктивних причин є вельми динамічним; його удосконалення є вкрай актуальною й фундаментальною проблемою державного будівництва, вирішення якої має відбуватися з урахуванням як вітчизняних політико-правових традицій, так і передового зарубіжного досвіду, світових тенденцій і міжнародно-правових стандартів у даній сфері.

Процесуальний характер набуття і припинення громадянства як одна з основних ознак громадянства яскраво виражений в сучасному конституційному (державному) праві. Законодавство усіх сучасних держав передбачає, що відносини громадянства встановлюються й припиняються за особливою процедурою, в чіткому юридичному порядку, що має певні часові (темпоральні) й просторові (територіальні) межі, а повноваження щодо вирішення питань, пов'язаних із громадянством, віднесено до компетенції відповідних органів державної влади.

Аналіз чинного Порядку провадження за заявами і поданнями з питань громадянства України та виконання прийнятих рішень дає змогу за змістом та юридичними наслідками усі проце-

дури щодо вирішення питань громадянства України розподілити на чотири види:

- процедура щодо встановлення та оформлення належності до громадянства України;
- процедура перевірки належності до громадянства України особою, яка перебуває за кордоном;
- процедура щодо набуття громадянства України;
- процедура щодо припинення громадянства України.

Кожна з названих процедур з питань громадянства, крім другої, охоплює декілька видів проваджень.

Зокрема, процедура щодо встановлення та оформлення належності до громадянства України (залежно від місця проживання особи) охоплює два види проваджень:

- провадження щодо встановлення та оформлення належності до громадянства України особою, яка проживає на території України;

- провадження щодо встановлення та оформлення належності до громадянства України особою, яка проживає за кордоном.

Процедура щодо набуття громадянства України (залежно від передбачених Законом підстав набуття громадянства України) включає в себе десять видів проваджень:

- 1) провадження щодо вирішення питання про набуття громадянства України за народженням;
- 2) провадження щодо вирішення питання про набуття громадянства України за територіальним походженням;
- 3) провадження щодо вирішення питання про набуття громадянства України внаслідок прийняття до громадянства;
- 4) провадження щодо вирішення питання про набуття громадянства України внаслідок поновлення у громадянстві;
- 5) провадження щодо вирішення питання про набуття громадянства України внаслідок усиновлення;
- 6) провадження щодо вирішення питання про набуття громадянства України внаслідок встановлення над дитиною опіки чи піклування, влаштування дитини в дитячий заклад чи заклад охорони здоров'я, в дитячий будинок сімейного типу чи прийомну сім'ю або передачі на виховання в сім'ю патронатного вихователя;
- 7) провадження щодо вирішення питання про набуття громадянства України внаслідок встановлення над особою, визнаною судом недієздатною, опіки;
- 8) провадження щодо вирішення питання про набуття громадянства України у зв'язку з перебуванням у громадянстві України одного чи обох батьків дитини;

9) провадження щодо вирішення питання про набуття громадянства України внаслідок визнання батьківства чи материнства або встановлення факту батьківства чи материнства;

10) провадження щодо вирішення питання про набуття громадянства України за іншими підставами, передбаченими міжнародними договорами України.

Нарешті, процедура щодо припинення громадянства України (залежно від передбачених Законом підстав припинення громадянства України) включає в себе три види проваджень:

1) провадження щодо вирішення питання про припинення громадянства України внаслідок виходу з громадянства України;

2) провадження щодо вирішення питання про припинення громадянства України внаслідок втрати громадянства України;

3) провадження щодо вирішення питання про припинення громадянства України за підставами, передбаченими міжнародними договорами України.

Підсумовуючи, можемо стверджувати, що вирішення питань громадянства – це конституційно-правова, правоустановча, процесуальна діяльність спеціально уповноважених на те органів державної влади, результатом якої є прийняття індивідуальних правових актів про належність, набуття або припинення громадянства відповідної держави. За своїм змістом та юридичними наслідками усі процедури щодо вирішення питань громадянства України поділяються на чотири види: 1) щодо встановлення та оформлення належності до громадянства України; 2) щодо перевірки належності до громадянства України особою, яка перебуває за кордоном; 3) щодо набуття громадянства України; 4) щодо припинення громадянства України. Кожен із названих видів процедур з питань громадянства, крім другого, охоплює декілька видів проваджень. Вирішення питань, пов'язаних із громадянством України, ґрунтується на принципах демократизму, верховенства права, законності, державної мови процесу, юридичної рівності, правової охорони інтересів суспільства, об'єктивності, інтенсивності (доцільності строків) перебігу розгляду справи, самостійності компетентних органів в ухваленні правових рішень. Здійснення усіх процедур і проваджень з питань громадянства України ґрунтується на принципах демократизму, верховенства права, законності, державної мови процесу, юридичної рівності, правової охорони інтересів суспільства, об'єктивності, інтенсивності (доцільності строків) перебігу розгляду справи, самостійності компетентних органів в ухваленні державно-владних рішень.

Одержано 17.11.2016